

Verslag centrale examens vo 2025

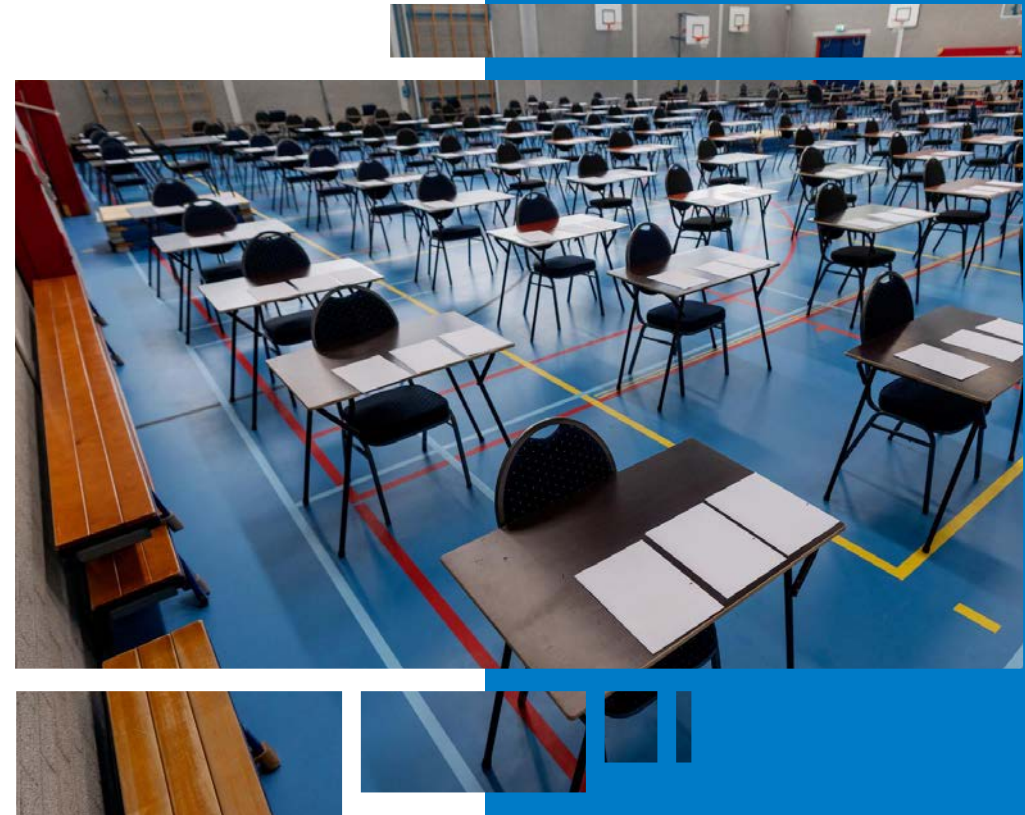
Verslag centrale examens vo 2025

Het zit er weer op, de vlaggen liggen weer in de kast en een nieuwe groep leerlingen is zich aan het voorbereiden op de centrale examens van 2026. Voor het zo ver is, blikken we terug op het afgelopen examenjaar. In dit jaar hebben ruim 173.000 leerlingen examen gedaan in het voortgezet onderwijs.

We typeren het jaar 2025 als een normaal jaar, er zijn geen hele gekke dingen gebeurd. Zoals ieder jaar zijn er uiteraard wel nieuwigheden in centrale examens of andere bijzonderheden en incidenten rondom de afname. Deze vind je terug in dit Verslag centrale examens vo 2025.

Dit verslag is een uitgave van het College van Toetsen en Examens (CvTE). Uiteraard hebben we ook veel informatie opgehaald bij onze ketenpartners; het ministerie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW), Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO), de Inspectie van het Onderwijs (in dit verslag aangeduid als inspectie) en Stichting Cito (in dit verslag aangeduid als Cito).

Veel leesplezier!

Inhoudsopgave

1. Het examenjaar 2025 in getallen	4	3. Normering 2025	11
1.1 Aantal examenleerlingen	4	3.1 Resultaten tijdvak 1	11
1.2 Aantal examens	4	3.2 Resultaten tijdvak 2	11
1.3 Examens met pre'correcties, precorrecties en testcorrecties	4		
1.4 Aantal errata	5	4. Hoe komen centrale examens tot stand	12
2. Afnameperiode 2025	6	4.1 De examenketen	12
2.1 De flexibele en digitale centrale examens bb en kb nu regulier	6	4.2 Van uitgangsmateriaal tot examenafname en normering	12
2.2 Bijzonderheden	7	4.2.1 Aandacht voor maatschappelijke context	14
2.3 Examens in een nieuwe lay-out	8	4.2.2 Normering centrale examens	14
2.4 Toezicht inspectie	8	4.3 Logistiek centrale examens	14
2.5 Examenopgaven, antwoorden, correctievoorschriften en meer	8	4.4 Communicatie met de scholen	14
2.5.1 Eerste en tweede correctie	8	5. Bijlagen	15
2.5.2 Uitleg derde correctie	8	5.1 Bijlage 1: typen centrale examens	15
2.5.3 Aanvullingen	9	5.2 Bijlage 2: relatie meldingen examenlijn en aanvullingen	15
2.5.4 Neutralisaties	9	5.3 Bijlage 3: compensatie via de n-term	18
2.5.5 Compensatie via de n-term	9	5.4 Bijlage 4: ophoging n-term tijdvak 2	19
2.6 Meldingen	10		
2.6.1 De examenlijn	10		
2.6.2 Meldingen van LAKS	10		

*We typeren het jaar 2025
als een normaal jaar,
er zijn geen hele gekke
dingen gebeurd.*

1. Het examenjaar 2025 in getallen

1.1 Aantal examenleerlingen

In onderstaande tabel staat het aantal examenleerlingen in 2025, per schoolsoort. Voor meer details en aanvullende informatie over de examenleerlingen verwijzen we naar de [Examenmonitor Voortgezet Onderwijs 2025 van DUO](#).

Tabel 1. Aantallen examenleerlingen 2025

Schoolsoort	Aantal examenleerlingen 2025
vmbo bb	13.753
vmbo kb	24.938
vmbo gl/tl	50.513
havo	48.663
vwo	35.299
totaal	173.166

1.2 Aantal examens

In 2025 zijn de volgende examens beschikbaar gesteld:

- Centraal schriftelijke examens vmbo, havo en vwo voor drie tijdvakken: het eerste tijdvak in mei, het tweede tijdvak in juni en het derde tijdvak (afgenomen door de staatsexamens vo) in augustus
- Twee praktijkexamens beeldend vmbo en vwo (cpe)
- Twee versies (rood en blauw) van de cspe's voor de negen beroepsgerichte profielvakken per leerweg vmbo bb, kb en gl; één pilot-examen economie en ondernemen (voor zowel bb, kb als gl)

- 167 examenvarianten voor de vakken van de flexibele en digitale examens vmbo bb en kb, waaronder twaalf varianten voor slechtziende en blinde leerlingen.

Tabel 2. Aantal centrale examens in 2025

Schoolsoort	1e tijdvak	2e tijdvak	3e tijdvak	Totaal
cse's vmbo algemene vakken	28	28	28	84
cse's havo/vwo	49	49	49	147
alle cse's	77	77	77	231

Tabel 3. Aantal centrale examens per afnameperiode

Schoolsoort	Afnameperiode 2025	Totaal
flexibele en digitale examenvarianten vmbo bb en kb	1 april – 18 juli	167
cspe's beroepsgerichte profielvakken vmbo bb, kb en gl	1 april – 18 juli	57
cpe's beeldend vmbo en vwo	vmbo: 10 maart – start cse vwo: 1 januari – start cse	2
alle examens	met afnameperiode	226

Bij de flexibele en digitale examens vmbo basisberoepgerichte leerweg (bb) en kaderberoepgerichte leerweg (kb) hebben scholen de mogelijkheid om in een langere periode zelf een afname in te plannen. Om dit mogelijk te maken worden verschillende varianten van een examen aangeboden.

Ook de centraal schriftelijke en praktische examens (cspe's) hebben een langere periode waarin de scholen zelf de afname kunnen inplannen. De verschillende versies (rood en blauw) worden gebruikt om een herkansing af te kunnen nemen.

Van elk examen is er ook een calamiteitenexamen dat wordt ingezet in plaats van het oorspronkelijke examen in geval van bijvoorbeeld een schending van de geheimhouding. Ongebruikte calamiteitenexamens kunnen, na een uitgebreide screening ten opzichte van de dan geldende syllabus, in latere examenjaren worden ingezet.

In 2025 is er voor één school een deel van de opgaven van het calamiteitenexamen biologie vwo gebruikt. Deze opgaven vervingen examenvragen waarvan op deze school de geheimhouding was geschonden.

1.3 Examens met pre*correcties, precorrecties en testcorrecties

De pre* correcties, de precorrecties en de testcorrecties zijn activiteiten die de docentbetrokkenheid vergroten én kunnen bijdragen aan een extra kwaliteitsslag in de examendocumenten. Lees hierover meer op de onderwerppagina [Docentbetrokkenheid](#) op examenblad.nl.

Bij de keuze van de examens die voor deze correcties in aanmerking zijn gekomen, is gekeken naar vakinhoudelijke feedback op het examen in een voorgaand examenjaar. Ook is ingeschat

welke kwaliteitsslag met deze correcties bereikt kon worden.

Tabel 4. Pre* correcties

Examens met pre*correctie najaar 2024
Economie vmbo gl/tl
Engels vmbo gl/tl
Frans vwo
natuur- en scheikunde vmbo gl/tl
profielvak dienstverlening en producten vmbo cspe
Spaans vwo

Tabel 5. Precorrectie

Examens met precorrectie voorjaar 2025
aardrijkskunde vwo
drama vmbo gl/tl
economie havo

Tabel 6. Testcorrecties

Examens met testcorrectie na de afnamedag in de examenperiode
economie vwo
geschiedenis havo
Nederlands vmbo gl/tl
Nederlands havo
Nederlands vwo

Ook dit jaar hebben de docentadviezen geleid tot aanscherping in examenvragen en correctievoorschriften.

1.4 Aantal errata

Wanneer we bij de laatste controles, kort voor de afname van de examens, nog een onvolkomenheid constateren, sturen we de scholen een erratumblad. Dit moet bij het begin van het examen worden voorgelezen en/of uitgedeeld.

Voor de centraal schriftelijke examens eerste en tweede tijdvak vmbo gl/tl, havo en vwo waren er dit jaar acht errata.

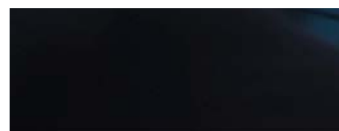
Tabel 7. Aantallen errata cse's

Schoolsoort	2025 – tijdvak 1	2025 – tijdvak 2
cse's vmbo bb/kb	0	0
cse's vmbo gl/tl	2	0
cse's havo	0	1
cse's vwo	2	3

Bij de cspe's waren er dit jaar elf errata, vijf errata op correctie voorschriften en zes errata op andere examendocumenten. Bij de cspe's kunnen deze ook betrekking hebben op het correctievoorschrift als hierin een fout wordt geconstateerd door een examinator voor de start van de afnameperiode. De examinator mag bij deze examens de examendocumenten tien werkdagen voor de start van de eerste afname inzien om de afname voor te bereiden. Dit mag hij onder de voorwaarde van strikte geheimhouding.

Tabel 8. Aantallen errata cspe's

Schoolsoort	Versie rood en/of blauw
cspe's vmbo bb	3
cspe's vmbo kb	6
cspe's vmbo gl	2

2. Afnameperiode 2025

2.1 De flexibele en digitale centrale examens bb en kb nu regulier

Voor het eerst sinds de invoering van de flexibele en digitale centrale examens vmbo bb en kb (bb- en kb-flex) zijn deze examens dit jaar op alle scholen digitaal afgenomen. Anders dan bij de papieren centrale examens is er vooraf geen vaste landelijke dag bepaald waarop leerlingen deze examens maken. Dat betekent dat scholen zelf het afnamemoment voor hun leerlingen mogen inplannen. Dit kon tussen dinsdag 1 april en vrijdag 18 juli. Afgelopen jaren maakte overigens het merendeel van de leerlingen hun examens al digitaal en flexibel. Tot vorig jaar waren er nog maar een paar scholen die de examens van de algemene vakken op papier afnamen.

Leerlingen maken het examen op hun school op de computer in het programma Facet. Voor ieder vak en schoolsoort zijn verschillende varianten in omloop. Uiteraard weten leerlingen van te voren niet welke variant zij krijgen. Om de opgaven geheim te houden, mogen er geen telefoons in de afnameruimte aanwezig zijn. Zo kunnen er bijvoorbeeld geen foto's van het scherm worden gemaakt. Daarnaast morgen leerlingen ook geen eventuele kladblaadjes mee naar buiten nemen. Al deze digitale en flexibele examens blijven de hele afnameperiode geheim.

Voor meer informatie over de flexibele en digitale examens kun je terecht op de pagina [Flexibele en digitale centrale examens bb en kb \(bb- en kb-flex\)](#)

'In mei is alles tegelijk'

Interview

Zodra een digitaal examen niet goed verloopt, rinkelt de telefoon bij de Facet-helppdesk (DUO). Scholen bellen met vragen over inlogproblemen, onvindbare examens of technische storingen. 'Tijdens een afname heeft dat absolute prioriteit', zegt Willem Vermaning, senior medewerker. 'Als er een klas van twintig kandidaten zit te wachten, zetten we al het andere werk opzij. We zorgen dat de school en de leerlingen zo snel mogelijk weer verder kunnen.'

Facet is het digitale systeem waarmee centrale examens worden afgenomen in het voortgezet onderwijs (vo), mbo en voor staatsexamens Nederlands als tweede taal (Nt2). Willem werkt al sinds 2015 bij de helppdesk en vormt samen met vier collega's het eerste aanspreekpunt voor scholen. 'We beantwoorden vooral de telefoon en e-mails', vertelt hij. 'Bij specifieke incidenten maken we een melding aan en zetten we het door naar functioneel beheer. Als het daar niet opgelost kan worden, gaat het door naar de ontwikkelafdeling.'

Piekmomenten

Het voortgezet onderwijs kent een duidelijke afnameperiode van maart tot en met juli. Het mbo werkt met vijf vaste afnameperiodes

Willem (links) en zijn college Christiaan

per jaar. Voor Nt2 zijn er het hele jaar door afnames, op vijf toetslocaties in het land.

'In mei is alles tegelijk', zegt Willem. 'Dan heb je de examens voor vo, mbo én Nt2, én de kunst-examens vo. Dat is een piekperiode. Dan zijn wij allemaal op kantoor aanwezig om snel te kunnen schakelen.'

Lees hier het hele interview over Facet:
[Onze verhalen - Facet helppdesk](#)

2.2 Bijzonderheden

Zoals ieder jaar waren er ook in 2025 weer bijzonderheden rondom de afnames van de centrale examens. Soms merken scholen en leerlingen hier gelukkig niets van en soms ook wel.

Aandacht in de media

Uiteraard is er ook in de media aandacht geweest voor de centrale examens en voor de examenleerlingen zelf. Wat dat betreft kijken we terug op een relatief rustige periode. Wel zorgde een ingezonden brief in Trouw over het centraal examen Nederlands vwo voor beroering. De briefschrijvers vonden dat er vanwege de vraagstelling in het examen sprake was van seksisme. Ook de columnist van de tekst waarover de vraag ging, keek hier zo tegenaan. Dit trekken we ons aan. Vanuit het CvTE is hierover contact geweest met haar.

Andere opvallende zaken van 2025:

- Bij het examen biologie vwo heeft zich op een school een bijzondere situatie voorgedaan. Deze school had eerder meegedaan aan een pretest voor dit vak. Bij zo'n test worden nieuwe opgaven voor het centraal examen getest in het school-examen. Dit gebeurt ruim twee jaar voordat de opgaven eventueel in het centraal examen terecht komen. Uiteraard weten leerlingen op dat moment niet dat zij meedoen aan een pretest en zijn er nadrukkelijk afspraken gemaakt dat deze

opgaven na gebruik in het schoolexamen moeten worden vernietigd. Dat is misgegaan. De school heeft de opgaven wel bewaard en leerlingen van vwo 6 hebben deze opgaven in hun examenjaar in het schoolexamen gekregen. Hier kwam de school na afloop van het schoolexamen achter en heeft toen contact gezocht met de inspectie. Afgesproken is dat de leerlingen van deze school een deels aangepast centraal examen zouden krijgen. Zij hebben dit op het officiële moment gemaakt en na afloop te horen gekregen dat het een aangepast examen was.

- Voor visueel beperkte kandidaten die hun bb/kb-examens niet digitaal in Facet kunnen maken, leveren we aangepaste (papier) examens. Omdat er vanaf dit examenjaar geen papieren examens meer werden afgenomen, hebben we voor deze doelgroep geheime examens ingezet. Deze worden dus niet na afloop van de afnameperiode gepubliceerd op examenblad.nl. Dit jaar waren er alleen examenkandidaten van vso-scholen die deze examens hebben gemaakt. Staatsexamens vo is verantwoordelijkheid voor deze afnames.
- Een school trof op 16 mei in het pakket aardrijkskunde vmbo gl/tl tijdvak 1 een kaartenkatern voor havo aan dat een week later afgenomen zou worden. De school heeft het kaartenkatern

meteen weer opgeborgen in de kluis en contact met ons opgenomen. Onderzoek bij de drukker wees uit dat het hier om een incident op één school ging, een menselijke fout tijdens het drukproces. Vanwege kleur worden de examens aardrijkskunde geprint op een aparte printer. Hier is per ongeluk een exemplaar van het kaartenkatern havo achter het stapeltje vmbo gekomen. Toen dit duidelijk was, was ook duidelijk dat het gelukkig slechts om één geval ging en ook welke school één exemplaar miste van het kaartenkatern havo.

- Ook dit jaar zijn meldingen van ontbrekende pagina's binnengekomen. Het betrof in alle gevallen een middenblad. Daarnaast is er een school die gemeld heeft dat er een heel opgavenboekje ontbrak. Scholen hadden in alle gevallen voldoende reserve-exemplaren, zodat elke kandidaat toch een volledig boekje had. Hoe dit heeft kunnen gebeuren, is niet duidelijk geworden.
- Vorig jaar waren er opvallend veel meldingen van leerlingen die door een ongeluk met een fatbike een aangepast examen nodig hadden. Deze meldingen vielen dit jaar gelukkig mee. Wel is het zo dat er nu opvallend veel geklaagd werd over alarmen van fatbikes die af gingen tijdens een afname. Deze fatbikes stonden dan bijvoorbeeld dicht bij de examenzaal geparkeerd.

- De afname van de examens in Facet is dit jaar over het algemeen goed verlopen. Wel zorgde een hotfix van de examensoftware Facet op 16 en 19 mei bij een groep scholen voor problemen bij de afnames van de examens economie, wiskunde en natuur- en scheikunde. Er waren moeilijkheden met het invullen van antwoorden en het opslaan hiervan. Heel vervelend voor de leerlingen en de scholen die het betrof. Anders dan verwacht had dit te maken met het ontbreken van een herstart van de afnamecomputers. Dankzij het flexibele afnamesysteem en de mogelijkheid voor scholen om examens opnieuw in te plannen, hebben leerlingen die hier last van hadden gelukkig wel op een ander moment hun examen alsnog volledig kunnen maken.
- Op vrijdag 13 juni ontdekte Cito dat op negen scholen het examen natuurkunde havo tijdvak 2 niet correct was. Bij het drukproces was gewerkt met een verkeerd bestand. Het examen zou op dinsdagmiddag 17 juni worden afgenomen. Op maandag 16 juni heeft DUO ervoor kunnen zorgen dat deze scholen een nieuwe levering van het examen natuurkunde havo ontvingen, zodat de afname van het examen op dinsdag gewoon kon doorgaan.

2.3 Examens in een nieuwe lay-out

De komende jaren zullen de papieren centrale examens een nieuwe vormgeving (lay-out) krijgen. In 2025 is de nieuwe vormgeving voor het eerst gebruikt bij het examen Spaans havo. Deze ontwikkeling vloeit voort uit de regelgeving digitale toegankelijkheid voor publicaties op websites zoals examenblad.nl en de noodzaak voor het gebruik van nieuwe toegankelijke sjablonen binnen de huidige productie van de papieren examens. Bekijk voor meer informatie het nieuwsbericht [Voorbeeldexamen Spaans havo 2023 nieuwe vormgeving gepubliceerd | Examenblad.nl](#)

2.4 Toezicht inspectie

De inspectie heeft 492 besluiten genomen over de afname van in het totaal 1440 centrale examens die leidden tot ongeldigheidsverklaringen van examens. In de meeste gevallen was de reden hiervoor ziekte van een leerling tijdens de afname van het examen. Ook substantiële geluidsoverlast en het ontbreken van een toegestaan hulpmiddel waren oorzaken om gemaakte examens ongeldig te verklaren. Omdat de cspe's in onderdelen zijn opgedeeld wordt bij deze examens alleen het betreffende onderdeel ongeldig verklaard.

Tabel 9. Besluiten ongeldigheidsverklaring afname per examentype tot en met 27-08-2025

Examentype	Aantallen
cspe	66 besluiten, 294 examens
bb- en kb-flex	129 besluiten, 721 examens
cse regulier onderwijs	280 besluiten, 408 examens
cse staatsexamens	17 besluiten, 17 examens

Na een ongeldigheidsverklaring maken leerlingen het examen of het onderdeel van het examen opnieuw. Dit telde niet als herkansing. Het recht op herkansing werd daarmee behouden.

Vier keer werd dit jaar fraude geconstateerd bij de correctie van een examen in het eerste tijdvak. Het ging hierbij om verbeteringen door een docent/corrector in de antwoorden. In twee gevallen is dit opgemerkt door de tweede corrector. In de twee andere gevallen hebben betrokkenen van de betreffende scholen dit zelf vastgesteld.

2.5 Examenopgaven, antwoorden, correctievoorschriften en meer

Elk jaar worden examenopgaven openbaar gemaakt. De centrale examens vmbo gl/tl, havo en vwo worden in het eerste en tweede tijdvak na afname op dezelfde dag gepubliceerd op examenblad.nl. Dit geldt niet voor de aangewezen vakken in het tweede tijdvak. Bij deze vakken blijven de opgaven geheim. Er zijn over het algemeen weinig leerlingen die examens doen in deze vakken. Het gaat om vakken zoals Fries, Turks, Arabisch en dans. Deze examens worden niet afgenomen op de eigen school, maar op een locatie van de staatsexamens vo.

De digitale opgaven en examens bb en kb en van de cspe's worden na de afnameperiode in september gepubliceerd op de oefenomgeving van Facet: [Welkom | Facet oefenexamens](#). Dit geldt voor tweederde van de examenvarianten vmbo bb en kb. De opgaven van de andere examenvarianten blijven geheim en kunnen voor de normering als ankeropgaven worden gebruikt in latere examenjaren.

De examendocumenten van de cspe's en cspe's worden voor de start van het nieuwe schooljaar ook gepubliceerd op examenblad.nl.

2.5.1 Eerste en tweede correctie

Net als vorige jaren waren er ook dit jaar situaties waarin docenten aangaven het lastig te vinden om te bepalen waar de grens ligt tussen een nog goed antwoord en een fout antwoord. Hierbij konden correctoren vanaf dit jaar gebruik maken van het nieuwe stroomschema voor de beoordeling van open vragen op de onderwerppagina '[Correctie centrale examens](#)' op examenblad.nl. Ook konden zij contact opnemen met de examenlijn van het CvTE. Besprekingen over de examens die werden georganiseerd door vakverenigingen, hebben soms ook uitkomst kunnen bieden.

De inspectie ontving zeventien meldingen van scholen om te helpen bij een geschil tussen de eerste en tweede corrector. Na overleg met de inspectie konden scholen dit in de meeste gevallen toch zelfstandig oplossen.

2.5.2 Uitleg derde correctie

Niet altijd lukte het de scholen na contact met inspectie er samen uit te komen. Als dit het geval was, deed de inspectie een verzoek bij het CvTE voor een onafhankelijke derde correctie. Die beoordeling is bindend. In 2025 ging het om 7 verzoeken voor in totaal 154 examenwerken. Het ging hierbij in het eerste tijdvak om examens scheikunde vwo, economie vmbo gl/tl en vwo, Duits vmbo gl/tl en natuur- en scheikunde 1 vmbo g/t. In het tweede tijdvak ging het om één verzoek voor het examen economie havo. Het aantal verzoeken voor derde correctie is hiermee vergeleken met eerdere jaren gemiddeld.

Na een ongeldigheidsverklaring maken leerlingen het examen of het onderdeel van het examen opnieuw. Dit telt niet als een herkansing. Het recht op herkansing wordt daarmee behouden.

Als eerste kijkt de eigen docent (examinator) van een leerling het examenwerk na. Daarna gaat het examenwerk bij de papieren examens per aangetekende post naar een tweede corrector (gecommitteerde). Dat is een bevoegde vakdocent van een andere school. Beide correctoren worden via DUO aan elkaar gekoppeld. Zij zijn er samen verantwoordelijk voor dat een leerling een score krijgt die past bij hoe de leerling het examen heeft gemaakt. Als de twee correctoren er samen niet uitkomen, kan via de inspectie van het Onderwijs gekeken worden of het nodig is een derde corrector in te zetten. Als dit wordt besloten ligt de uitvoering hiervan bij het CvTE. Een corrector van de staatsexamens vo kijkt dan het werk na. Deze corrector blijft geheim voor zowel de school van de examinator als die van de gecommiteerde. De uiteindelijke score wordt via de inspectie aan de eerste school bekendgemaakt. De score die de derde corrector vaststelt, kan niet meer worden gewijzigd (opgebroken).

2.5.3 Aanvullingen

Als sprake is van een fout of onduidelijkheid in een correctievoorschrift kan deze worden rechtgezet met een [aanvulling op het correctievoorschrift](#). Een belangrijke bron voor deze aanvullingen zijn de vragen die door docenten aan de [examenlijn](#) worden gesteld.

In bijlage 2 is een overzicht opgenomen van het aantal inhoudelijke meldingen per vraag, waarbij een aanvulling op het correctievoorschrift werd gedaan.

Bij de cspe's kunnen door docenten ook fouten of problemen worden geconstateerd tijdens de voorbereiding van het examen. Bijvoorbeeld een verschil tussen de te gebruiken materialen in de instructie voor de examinator en de instructie voor een leerling, terwijl deze gelijk moeten zijn. In zo'n geval worden bij de cspe's ook aanvullingen gedaan op andere delen van het examen dan het correctievoorschrift.

Tabel 10. Aantallen aanvullingen per schoolsoort
(aanvullingen kunnen over meerdere vragen gaan)

Aanvullingen 2025	Tijdvak 1	Tijdvak 2
vmbo algemene vakken aantal vragen	13	1
vmbo algemene vakken aantal berichten	7	1
havo aantal vragen	19	8
havo aantal berichten	12	7
vwo aantal vragen	25	3
vwo aantal berichten	11	3

Tabel 11. Aantal aanvullingen beroepsgerichte vakken

Schoolsoort	Correctie-voorschrift	Andere examen-documenten
vmbo beroepsgerichte vakken	11	8

2.5.4 Neutralisaties

Bevat een vraag in een examen een onherstelbare fout of wordt een fout te laat ontdekt om recht te zetten via de correctie, dan moet de vraag geneutraliseerd worden. Via een aanvulling wordt in dat geval scholen gevraagd alle scorepunten toe te kennen voor de betreffende vraag of onderdeel van een

vraag. Alle leerlingen krijgen dan hetzelfde aantal punten hiervoor onafhankelijk van hun antwoord.

Dit jaar zijn in totaal zes vragen geneutraliseerd in de flexibele en digitale centrale examens: twee in biologie vmbo kb, één in natuur- en scheikunde vmbo bb en kb en één in economie vmbo bb en kb. Bij de cspe's is bij vijf examens een vraag in Facet geneutraliseerd: voor de examens bouwen, wonen en interieur vmbo bb en kb versies rood en blauw en voor het examen groen vmbo kb versie blauw.

Bij de papieren examens werden dertien vragen geneutraliseerd. Deze zijn in het overzicht bij de aanvullingen (zie tabel 6) meegeteld.

2.5.5 Compensatie via de n-term

Soms is het niet mogelijk om gedurende de afnameperiode een fout recht te zetten via een inhoudelijke aanvulling of een neutralisatie. In dat geval wordt gecompenseerd via de n-term.

Een andere reden om een compensatie via de n-term toe te passen is als er aanwijzingen zijn dat het examen te lang is geweest. Hiervoor wordt bijvoorbeeld gekeken naar het aantal overgeslagen vragen in de toets- en itemanalyse.

In bijlage 3 is per tijdvak een overzicht opgenomen van de examens waarvoor een compensatie werd toegepast via de n-term. Ook is de reden van compensatie opgenomen en de hoogte van de compensatie. In totaal werd dit jaar 24 keer via de n-term gecompenseerd in tijdvak 1 en één keer in tijdvak 2.

2.6 Meldingen

2.6.1 De examenlijn

Onduidelijkheden en fouten in de examens kunnen docenten, het LAKS en vakverenigingen melden bij de examenlijn. Dit jaar lag met 1614 het aantal meldingen hoger dan in 2024. Toen ontvingen we 1471 meldingen.

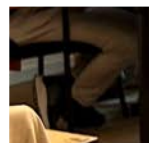
Tabel 12. Aantal inhoudelijke meldingen over examendocumenten vo per schoolsoort

Schoolsoort	Tijdvak 1	Tijdvak 2	Totaal
vmbo	552	36	558
havo	299	147	446
vwo	492	88	580
totaal	1343	271	1614

In deze [video over de examenlijn](#) leggen we uit wat er met het melden van een fout in een examen wordt gedaan.

2.6.2 Meldingen van LAKS

Het LAKS stuurt tijdens de examenperiode klachten van leerlingen door aan de examenlijn als zij denken dat wij hier actie op moeten ondernemen. Tijdens het eerste tijdvak diende het LAKS vijftien klachten in en in het tweede tijdvak één. Net als meldingen van docenten kunnen deze klachten leiden tot een aanvulling op een correctievoorschrift. Dit jaar zijn er acht klachten door LAKS doorgestuurd die mede tot een aanvulling hebben geleid.

3. Normering 2025

Bij het normeren bepalen we de n-term. Als een examen moeilijker is dan vorig jaar, is de n-term hoger. Je hoeft dan minder scorepunten te halen voor een voldoende. Als een examen makkelijker is dan vorig jaar is de n-term lager. Zo zorgen we ervoor dat een prestatie die in het ene jaar een 6 waard is in een ander jaar ook een 6 waard is. Het CvTE stelt de n-termen vast op basis van statistische informatie en adviezen van Cito en de inhoudelijke adviezen van de vaststellingscommissies.

In het najaar van 2024 hebben we onder docenten een peiling uitgevoerd over de prestatie-eisen. Daar kwam uit dat de prestatie-eis voor een aantal examens wel wat omhoog of juist omlaag mocht, zoals bijvoorbeeld wiskunde A en B vwo waar men de lat wel wat hoger wilde. De uitkomsten van deze peiling zijn meegenomen bij de totstandkoming van de normering in 2025.

Meer informatie over het normeringsproces vind je op [Normering centrale examens - Examenblad](#).

3.1 Resultaten tijdvak 1

In onderstaande tabel is de gemiddelde n-term per schoolsoort weergegeven, en het verschil met de gemiddelde n-termen van 2024.

Tabel 13. N-termen tijdvak 1

N-termen	Cspe's	Vmbo bb/kb	Vmbo gl/tl	Havo	Vwo
gemiddelde van de vastgestelde n-termen 2025 (tv1)	1,0	0,9	1,1	1,1	1,1
verschil met de vastgestelde n-termen in 2024 (tv1)	-0,2	-0,3	+0,0	-0,1	-0,1

Gemiddeld waren de n-termen in 2025 0,1 cijferpunt lager dan vorig jaar.

3.2 Resultaten tijdvak 2

Ook dit jaar werd bij de bekendmaking van de n-termen voor tijdvak 1 een voorlopige n-term voor tijdvak 2 gepubliceerd. De definitieve n-term voor een examen in tijdvak 2 kan hoger zijn dan de voorlopige n-term. Dit kan als uit een statistische analyse blijkt dat het examen moeilijker is of in tijdvak 2 sprake is van een fout in het examen. De definitieve n-term in tijdvak 2 kan niet lager worden vastgesteld dan de voorlopige n-term.

In tijdvak 2 werd voor negen vakken op vwo, acht vakken op havo en acht vakken op vmbo gl/tl een hogere n-term vastgesteld ten opzichte van de voorlopige n-term. In al deze gevallen was sprake van een moeilijker examen en in één van deze gevallen is daar bovenop nog gecompenseerd voor een onvolkomenheid in een examen.

Door vooraf een voorlopige n-term te publiceren die de ondergrens vormt voor vast te stellen n-termen in het tweede tijdvak kan het voorkomen dat een examen in tijdvak 2 een hogere n-term krijgt dan passend is bij de moeilijkheid van dit examen. In dat geval is het makkelijker om een voldoende te halen dan in tijdvak 1. Dit jaar kwam dit voor bij 19 van de 51 examens.

Zie bijlage 4 voor meer informatie over de ophoging van de voorlopige n-term.

Het CvTE stelt de n-termen vast op basis van statistische informatie en adviezen van Cito en de inhoudelijke adviezen van de vaststellingscommissies.

4. Hoe komen centrale examens tot stand

4.1 De examenketen

Binnen de examenketen heeft iedere organisatie een eigen taak. Zo begint elk centraal examen bij een examenprogramma van OCW. Hierin staat per examenvak wat examenleerlingen moeten kennen en kunnen. In het examenprogramma staat ook wat thuishoort in het centraal examen en wat in het schoolexamen.

Het ontwikkelproces van een centraal examen – vanaf het allereerste overleg over de opgaven tot en met de levering van de pakketten met examenopgaven op de scholen – duurt ongeveer twee jaar.

Het CvTE voert de regie over de centrale examens en ontwikkelt op basis van het examenprogramma een syllabus. Daarin staat beschreven waarop de docent de leerling moet voorbereiden voor het centraal examen. Op basis van deze syllabus stelt het CvTE een constructieopdracht voor een centraal examen op.

Deze opdracht gaat naar Cito. Onder leiding van een toetsdeskundige van Cito construeren docenten binnen hun eigen vakgebied de opgaven voor de centrale examens. De toetsdeskundige stelt uit de opgaven een compleet examen samen dat door de vaststellingscommissie van het CvTE wordt vastgesteld.

Als dat gebeurd is, zijn de collega's van DUO aan zet. Zij zorgen voor het drukken en bezorgen van

de centrale examens op de scholen. Ook zijn zij verantwoordelijk voor de koppeling van de eerste en tweede corrector aan elkaar en de examensoftware Facet voor de digitale examens. Scholen leveren gegevens (waaronder cijfers en diploma's) aan bij DUO, die het register beheert waarin deze gegevens worden opgenomen.

Ook Cito verzamelt afnamegegevens. Deze worden door hun psychometrische afdeling geanalyseerd. Op basis hiervan adviseert Cito het CvTE over de normering en geeft een advies-normeringsterm (n-term) per examenvak af.

De inspectie ziet erop toe dat de afnames van de centrale examens volgens de voorschriften verlopen. Scholen moeten bijzonderheden rondom de afnames van de examens melden bij de inspectie. Bij hoge uitzondering kan de inspectie een onafhankelijke derde corrector aanwijzen als de eerste en tweede corrector geen overeenstemming kunnen bereiken over de score van een leerling voor een examen.

Samen beschrijven we, als ketenpartners, in het continuïteitsplan hoe de verschillende processen moeten verlopen en wat er moet gebeuren bij een incident. Elk jaar wordt het continuïteitsplan geactualiseerd. Hierin nemen we de ervaringen van het afgelopen jaar op.

Wil je meer weten over de verschillende examen-typen? Bekijk dan bijlage 1.

4.2 Van uitgangsmateriaal tot examenafname en normering

Aan de totstandkoming van de centrale examens werken in totaal ongeveer 1500 docenten mee. Daarnaast nog zo'n 800 docenten als screener en pretester.

In constructieopdrachten wordt vastgelegd dat elk examen een evenwichtige representatie van de syllabus kent en dat examens van verschillende tijdvakken en verschillende jaren inhoudelijk als gelijkwaardig beschouwd kunnen worden. Hierin zijn productspecificaties opgenomen, zoals:

- De verdeling van de vragen over de examenstof
- De keuze van teksten en contextmateriaal
- De toe te passen vraagvormen en vaardigheidsvragen
- De mate waarin het examen vragen met een reproductief en/of productief karakter moet bevatten
- De wijze waarop de correctievoorschriften opgesteld moeten zijn

Samen met vakdocenten gaan toetsdeskundigen van Cito aan de slag met de constructie van de examens. In verschillende fases van het constructieproces worden de diverse onderdelen van de examens voorgelegd aan vaststellingscommissies. Deze commissies beoordelen of de examens voldoen aan de constructieopdracht en stellen deze dan vast. Na vaststelling worden de papieren examendocumenten drukklaar gemaakt

en de digitale examenopgaven klaargezet in de examensoftware Facet, waarna DUO de examens aanbiedt aan de scholen.

Lees meer over de betrokkenheid van docenten bij het maken en vaststellen van examens op onze pagina's [Docentbetrokkenheid](#) op examenblad.nl.

‘Een wens uit het veld is vervuld’

Interview

De centrale examens geschiedenis havo en vwo zagen er dit jaar anders uit. De kenmerkende aspecten – korte aanwijzingen waarmee je een historische periode kunt herkennen – staan vanaf dit jaar namelijk in het bronnenkatern. Daarmee is gehoorgegeven aan een wens uit het onderwijsveld. Waarom werd deze aanpassing gedaan? Hoe werkt het in de praktijk? En welke nieuwe uitdagingen komen erbij kijken? Geert van Besouw, docent geschiedenis op KSG De Breul in Zeist en lid van de vaststellingscommissie geschiedenis voor havo en vwo, was er van dichtbij bij betrokken.

In examenjaar 2024–2025 ligt bij de geschiedenis-examens voor havo en vwo een belangrijke focus op het opnemen van de kenmerkende aspecten in het bronnenkatern. Wat context: dit didactische model – een lijst met 35 aspecten voor havo en 49 voor vwo, verdeeld over tien tijdvakken – werd ongeveer 25 jaar geleden ingevoerd als vervanging van het eerdere model waarin slechts twee thema's werden getoetst. Kenmerkende aspecten zijn zoals eerder genoemd korte aanwijzingen waarmee je een historische periode

kunt herkennen. Ze helpen leerlingen om overzicht te krijgen en samenhang te zien in de stof.

Geert: ‘De bedoeling van die kenmerkende aspecten is dat je daarmee een soort referentiekader krijgt, zodat je snel kunt begrijpen: oh, als het gaat over het leenstelsel, dan gaat het over de vroege middeleeuwen. Het helpt je dus om gebeurtenissen of ontwikkelingen goed in de tijd te plaatsen.’

Stampen of verbanden zien?

De afgelopen jaren leidde de manier waarop deze aspecten werden getoetst tot discussie in het geschiedenisveld. Tot voorkort was het de bedoeling dat leerlingen ze uit hun hoofd leerden voor het centraal examen. Met het noemen van het juiste kenmerkende aspect kon al een punt verdiend worden. Volgens docenten leidde dat ertoe dat leerlingen de lijst met kenmerkende aspecten in hun hoofd ‘stampten’, zonder écht te begrijpen waar ze over gaan. Dat zou ten koste gaan van het inzicht én het plezier in het vak.

Geert: ‘Bovendien ontstonden bij docenten tijdens de correcties discussies over hoe letterlijk een leerling het kenmerkende aspect moest benoemen. Moesten ze letterlijk overgenomen worden, of mochten er ook woorden ontbreken?’

Consequenties van opname in bronnenkatern

Sinds dit examenjaar staan daarom de kenmerkende aspecten in het bronnenkatern van het centraal examen, als geheugensteun. Maar werkt dat ook beter in de praktijk? Geert: ‘Het gaat nu meer om het kunnen toepassen van kennis, in plaats van lijstjes uit je hoofd leren. Leerlingen moeten verbanden zien tussen verschillende

Geert van Besouw

kenmerkende aspecten uit een periode.

Voor deze examenlichting is dat vanzelfsprekend, zij hebben ermee geoefend. Voor correctoren is het wel even omschakelen: ze mogen geen punten meer geven voor alleen het noemen van het juiste kenmerkende aspect, dat staat immers al in het bronnenkatern. Ze moeten nu meer kijken naar de vaardigheid van de leerling, dat kost soms meer tijd.’

Lees hier het hele interview met Geert van Besouw:

[Onze verhalen - Geert van Besouw](#)

4.2.1 Aandacht voor maatschappelijke context

Oog voor de maatschappelijke context is belangrijk bij de examenontwikkeling. Deze context kan in de loop van de examenconstructieperiode veranderen. Daarom wordt elk voorjaar gecontroleerd of een veranderde context zou kunnen leiden tot onduidelijkheden of gevoeligheden bij leerlingen tijdens de afname van de examens. Omdat in deze fase het examenmateriaal al onder handen is bij de drukker, leidt dit soms tot errata.

4.2.2 Normering centrale examens

De scholen zijn verantwoordelijk voor de afnames van de centrale examens en de correctie. Voor de papieren examens vraagt Cito aan docenten om de scores van hun leerlingen door te geven via de applicatie Wolf. Voor de digitale examens worden deze verzameld door Facet. Ook wordt docenten gevraagd vragen te beantwoorden over de moeilijkheidsgraad en de lengte in verhouding tot de beschikbare tijd en de inhoudelijke aansluiting van het examen op het onderwijs. Op basis van deze gegevens en andere statistische informatie adviseert Cito het CvTE over de normering. Uiteindelijk stelt het normeringsteam van het CvTE de n-termen vast op basis van alle statistische informatie en de adviezen van Cito en de vaststellingscommissie.

Lees meer over de specifieke situatie in 2025 in hoofdstuk 3 en op onze onderwerppagina [Normering centrale examens](#).

De toets- en itemanalyses van de ce's kunnen op [Normering en uitslagen - Cito.nl](#) worden ingezien en gedownload. In deze analyses staat onder andere informatie over de moeilijkheidsgraad van een opgave en het aantal examenleerlingen dat het examen heeft gemaakt.

4.3 Logistiek centrale examens

De logistiek rondom de papieren centrale examens is ieder jaar weer een enorme klus. Die begint met de bestelling door de scholen in het najaar via een digitaal invulformulier. Per vak en per schooltype laten de scholen weten hoeveel examenleerlingen ze hebben. Half december worden dan de opgaven voor het eerste tijdvak bij drukkerij Lijnco in Groningen besteld. In totaal drukt Lijnco in zwart/wit ruim 11,5 miljoen vellen papier. In kleur zijn dat er nog eens 2,8 miljoen. Al deze examendocumenten (opgavenboekjes, bronnenboekjes en andere bijlagen) worden in ongeveer 25-duizend dozen verstuurd.

De 25-duizend dozen worden door vervoerder Schotpoort Connect bezorgd op de scholen. Op de scholen mag de chauffeur de dozen alleen afgeven aan de mensen die vooraf zijn aangemeld om de bestelling aan te nemen. Bij het afleveren wordt daarom ook om een legitimatiebewijs gevraagd.

Uiteraard wordt er ook centraal examen gedaan op de Cariben. Het doorgeven van het aantal examenleerlingen gaat op dezelfde wijze als bij de scholen in Nederland. De dozen met examenpakketten gaan vervolgens tijdig en veilig met het vliegtuig die kant op.

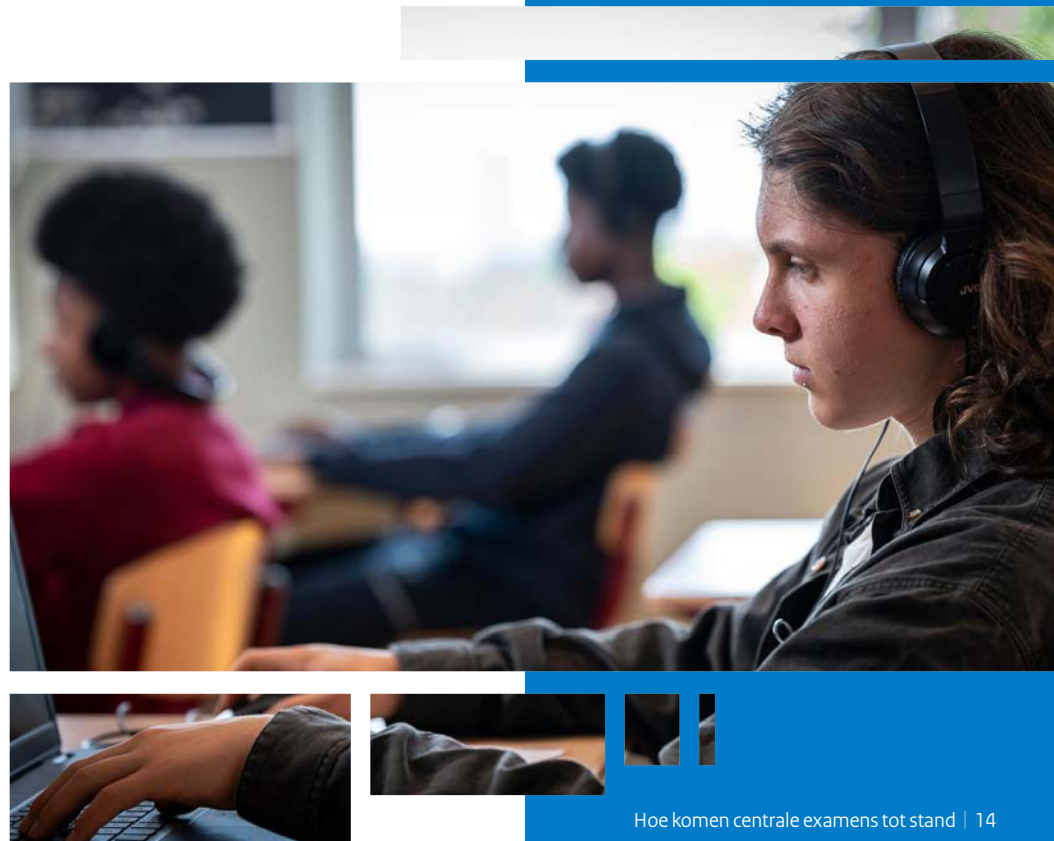
4.4 Communicatie met de scholen

De communicatie met examensecretarissen en docenten over de centrale examens verloopt via de website [examenblad.nl](#). Voor de leerlingen is er de website [Mijneindexamen.nl](#).

Aan het begin van elk examenjaar informeert het CvTE de scholen namens de keten over de examenperiode via de [Septembermededeling](#). In de loop

van het jaar volgen aanvullende mededelingen over bijvoorbeeld updates van de examensoftware Facet, het aanmelden van examenleerlingen bij DUO en voorbeeldexamens. De aanvulling op de Septembermededeling, die in maart verschijnt (Maartaanvulling), bevat de laatste informatie over de komende examenperiode.

Bij het [Examenloket](#) van DUO kunnen scholen gedurende het hele schooljaar vragen stellen over de wet- en regelgeving. Voor inhoudelijke vragen over de centrale examens, vragen over de organisatie van het centraal schriftelijk en praktisch examen (cspe) en advies over leerlingen met een specifieke ondersteuningsbehoefte is er de [examenlijn](#) van het CvTE.

5. Bijlagen

5.1 Bijlage 1: typen centrale examens

Praktijkexamens beeldend (cpe's)

De vakken beeldende vorming vmbo gl/tl en tekenen, handvaardigheid en textiele vormgeving vwo hebben behalve het centraal schriftelijke examen (cse) ook een praktijkexamen (cpe), waarvoor leerlingen een kunstwerk maken dat beoordeeld wordt.

Praktijkexamens beroepsgericht (cspe's)

De cspe's vormen de afronding van de beroepsgerichte profielvakken in het vmbo bb, kb en gl. Deze examens bestaan uit digitale, schriftelijke en praktijkopgaven. Negen beroepsgerichte profielvakken worden met een cspe afgesloten.

Flexibele en digitale centrale examens vmbo bb en kb (cbt's)

De flexibele en digitale centrale examens algemene vakken vmbo bb en kb zijn examens die in de examensoftware Facet worden aangeboden en volgens een schooleigen rooster kunnen worden afgenomen. Zowel de bevraging als de beantwoording is bij deze examens digitaal.

Centraal schriftelijke examens (cse's)

De centraal schriftelijke examens vmbo gl/tl, havo en vwo zijn de examens op papier die volgens

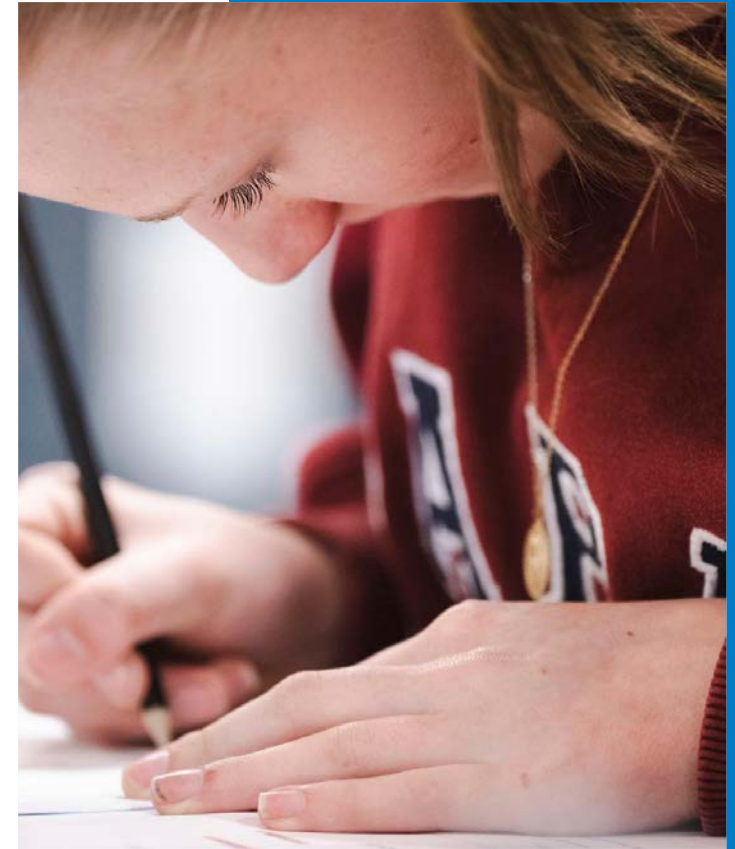
het rooster van het CvTE worden afgenomen in het eerste en tweede tijdvak. In het derde tijdvak worden deze examens onder verantwoordelijkheid van staatsexamens vo in augustus afgenomen.

Centrale examens kunstvakken gedeeltelijk digitaal (cse's)

Enkele centraal schriftelijke examens worden voor een deel digitaal afgenomen. Dit geldt voor de kunstvakken muziek gl/tl, havo en vwo, kunst (algemeen) havo en vwo, dans gl/tl en drama gl/tl. De vragen en bronnen bij deze examens worden digitaal aangeboden in de software Facet, de leerling schrijft de antwoorden op papier. Deze examens worden net als de andere centraal schriftelijke examens volgens het rooster van het CvTE afgenomen.

5.2 Bijlage 2: relatie meldingen examenlijn en aanvullingen

De examenlijn houdt bij welke meldingen hebben bijgedragen aan het versturen van een aanvulling op een vraag of opgave in een examen. In onderstaande tabellen is het aantal meldingen bij examenvragen/opgaven opgenomen waarop een aanvulling is verstuurd of die geneutraliseerd zijn. De meldingen maken onderdeel uit van ons evaluatie- en verbeterproces.

Aanvullingen en neutralisaties tijdvak 1 vmbo gl/tl

Schoolsoort	Vak	Vraagnummer	Aard van de aanvulling	Aantal meldingen
vmbo gl/tl	Engels	pagina 7, vraag 30	aanvulling	1
vmbo gl/tl	Frans	pagina 5, vraag 3	aanvulling	2
vmbo gl/tl	natuur- en scheikunde 2	pagina 6, vraag 5	aanvulling	4
vmbo gl/tl	natuur- en scheikunde 2	pagina 11, vraag 40	neutralisatie	0
vmbo gl/tl	Nederlands	pagina 10, vraag 20	aanvulling	1
vmbo gl/tl	drama	pagina 18, vraag 35	neutralisatie	1
vmbo gl/tl	biologie	pagina 9, vraag 26	aanvulling	11
vmbo gl/tl	biologie	pagina 10, vraag 35	aanvulling	7
vmbo gl/tl	biologie	pagina 10, vraag 38	aanvulling	7
vmbo gl/tl	biologie	pagina 10, vraag 39	neutralisatie	5
vmbo gl/tl	beeldende vorming	pagina 10, vraag 21	neutralisatie	2
vmbo gl/tl	beeldende vorming	pagina 13, vraag 30	aanvulling	3
vmbo gl/tl	beeldende vorming	pagina 15, vraag 37	aanvulling	4

Aanvullingen en neutralisaties tijdvak 1 havo

Schoolsoort	Vak	Vraagnummer	Aard van de aanvulling	Aantal meldingen
havo	natuurkunde	pagina 6, vraag 2	aanvulling	1
havo	natuurkunde	pagina 9, vraag 7	aanvulling	0
havo	natuurkunde	pagina 12, vraag 14	aanvulling	0
havo	natuurkunde	pagina 14, vraag 17	aanvulling	1
havo	natuurkunde	pagina 15, vraag 19	aanvulling	0
havo	bedrijfseconomie	pagina 7, vraag 8	aanvulling	0
havo	bedrijfseconomie	pagina 7, vraag 9	aanvulling	0
havo	aardrijkskunde	pagina 8, vraag 15	aanvulling	1
havo	aardrijkskunde	pagina 12, vraag 31	aanvulling	1
havo	aardrijkskunde Cariben	pagina 8, vraag 15	aanvulling	0
havo	economie	pagina 6, vraag 2	aanvulling	0
havo	tehatex	pagina 14, vraag 19	aanvulling	3
havo	wiskunde A	pagina 12, vraag 15	neutralisatie	0
havo	wiskunde B	pagina 8, vraag 6	aanvulling	2
havo	wiskunde B	pagina 8, vraag 5	aanvulling	1
havo	Fries	pagina 8, vraag 28	aanvulling	0
havo	aardrijkskunde	pagina 11, vraag 26	aanvulling	0
havo	Arabisch	pagina 6, vraag 11	neutralisatie	1

Aanvullingen en neutralisaties tijdvak 1 vwo

Schoolsoort	Vak	Vraagnummer	Aard van de aanvulling	Aantal meldingen
vwo	Nederlands	pagina 9, vraag 13	aanvulling	2
vwo	Nederlands	pagina 12, vraag 23	aanvulling	0
vwo	Nederlands	pagina 12, vraag 25	aanvulling	1
vwo	Nederlands	pagina 13, vraag 28	aanvulling	0
vwo	Duits	pagina 9, vraag 43	neutralisatie	0
vwo	wiskunde C	pagina 8, vraag 8	aanvulling	1
vwo	economie	pagina 9, vraag 11	aanvulling	2
vwo	economie	pagina 10, vraag 12	aanvulling	1
vwo	economie	pagina 12, vraag 17	aanvulling	0
vwo	maatschappijwetenschappen	pagina 10, vraag 8	aanvulling	0
vwo	maatschappijwetenschappen	pagina 17, vraag 21	aanvulling	0
vwo	wiskunde B	pagina 14, vraag 12	aanvulling	1
vwo	scheikunde	pagina 15, vraag 16	aanvulling	0
vwo	scheikunde	pagina 16, vraag 18	aanvulling	2
vwo	kunst algemeen	pagina 14, vraag 19	aanvulling	0
vwo	filosofie	pagina 9, vraag 8	neutralisatie	2
vwo	natuurkunde	pagina 8, vraag 4	aanvulling	4
vwo	natuurkunde	pagina 10, vraag 8	aanvulling	0
vwo	natuurkunde	pagina 15, vraag 14	aanvulling	6
vwo	bedrijfseconomie	pagina 8, vraag 9	aanvulling	0
vwo	bedrijfseconomie	pagina 10, vraag 13	neutralisatie	2
vwo	bedrijfseconomie	pagina 11, vraag 15	aanvulling	0
vwo	bedrijfseconomie	pagina 11, vraag 16	aanvulling	0
vwo	bedrijfseconomie	pagina 14, vraag 22	aanvulling	2
vwo	bedrijfseconomie	pagina 14, vraag 23	aanvulling	0

Aanvullingen en neutralisaties tijdvak 2 vmbo gl/tl

Schoolsoort	Vak	Vraagnummer	Aard van de aanvulling	Aantal meldingen
vmbo gl/tl	beeldende vorming	pagina 6, vraag 4	neutralisatie	1

Aanvullingen en neutralisaties tijdvak 2 havo

Schoolsoort	Vak	Vraagnummer	Aard van de aanvulling	Aantal meldingen
havo	wiskunde A	pagina 16, vraag 23	aanvulling	0
havo	scheikunde	pagina 9, vraag 12	aanvulling	3
havo	scheikunde	pagina 11, vraag 16	aanvulling	2
havo	economie	pagina 6, vraag 7	aanvulling	17
havo	wiskunde B	pagina 10, vraag 11	aanvulling	0
havo	economie	pagina 8, vraag 13	neutralisatie	5
havo	tehatex	pagina 8, vraag 10	aanvulling	1
havo	Engels	pagina 7, vraag 14	neutralisatie	1

Aanvullingen en neutralisaties tijdvak 2 vwo

Schoolsoort	Vak	Vraagnummer	Aard van de aanvulling	Aantal meldingen
vwo	scheikunde	pagina 6, vraag 2	aanvulling	1
vwo	natuurkunde	pagina 8, vraag 5	aanvulling	1
vwo	natuurkunde	pagina 16, vraag 19	aanvulling	3
vwo	wiskunde A	pagina 8, vraag 8	aanvulling	1
vwo	Nederlands	pagina 7, vraag 10	aanvulling	2

5.3 Bijlage 3: compensatie via de n-term

Overzichten per schoolsoort van vragen waarbij via n-term is gecompenseerd voor een fout, onvolkomenheid of tijdnoed.

Digitale examens vmbo bb en cspe's vmbo bb

Schoolsoort: vmbo bb	Reden voor compensatie	Hoogte van de compensatie
aardrijkskunde 2025 variant 01	onvolkomenheid in vraag B1-022	+0,1
aardrijkskunde 2025 variant 04	onvolkomenheid in vraag B1-022	+0,1
wiskunde 2025 variant 01	onvolkomenheid in vraag 9	+0,1
wiskunde 2025 variant 05	onvolkomenheid in vraag 8	+0,1
wiskunde 2025 variant 09	onvolkomenheid in vraag 19	+0,1
natuur- en scheikunde 1 2025 variant 01	onvolkomenheid in vraag BB C1-10	+0,1
natuur- en scheikunde 1 2025 variant 05	onvolkomenheid in vraag BB C1-10	+0,1
natuur- en scheikunde 1 2025 variant 09	onvolkomenheid in vraag BB C1-10	+0,1
biologie 2025 variant 02	onvolkomenheid in vraag BB 25 A2-04	+0,1
biologie 2025 variant 05	onvolkomenheid in vraag BB 25 A2-04	+0,1
biologie 2025 variant 08	onvolkomenheid in vraag BB 25 A2-04	+0,1
bouwen, wonen, interieur cspe-blauw 2025	verschil in moeilijkheid door neutralisatie (facet)	-0,1
bouwen, wonen, interieur cspe-rood 2025	verschil in moeilijkheid door neutralisatie (facet)	-0,2
economie en ondernemen cspe-rood 2025	onvolkomenheid in vraag B1A	+0,1

Digitale examens vmbo kb en cspe's vmbo kb

Schoolsoort: vmbo kb	Reden voor compensatie	Hoogte van de compensatie
Spaans	onvolkomenheid in vraag 37	+0,0
Nederlands 2025 variant 01	onvolkomenheid in vraag 32mgkp	+0,0
Nederlands 2025 variant 03	onvolkomenheid in vraag 32gbkd	+0,0
Nederlands 2025 variant 04	onvolkomenheid in vraag 32gbkd	+0,0
Nederlands 2025 variant 05	onvolkomenheid in vraag 32mgkp	+0,0
Nederlands 2025 variant 08	onvolkomenheid in vraag 32gbkd	+0,0
Nederlands 2025 variant 09	onvolkomenheid in vraag 32mgkp	+0,0
Duits 2025 variant 01	onvolkomenheid in vraag 32mu96	+0,1
Duits 2025 variant 04	onvolkomenheid in vraag 32mu96	+0,1
Duits 2025 variant 07	onvolkomenheid in vraag 32mu96	+0,1
media, vormgeving en ICT cspe-blauw 2025	onvolkomenheid in vraag 742758	+0,0
economie en ondernemen cspe-blauw 2025	onvolkomenheid in vraag 342859/60/61	+0,0

Examens tijdvak 1 en cspe's vmbo gl

Schoolsoort: vmbo gl/tl	Reden voor compensatie	Hoogte van de compensatie
Friese taal en cultuur	verwerpen hist-N (n-tech opnieuw berekend)	+0,3
maatschappijkunde	tijdnoed	+0,0
Franse taal	onvolkomenheid vraag 29	+0,1
Spaanse taal	onvolkomenheid vraag 2	+0,1
Turkse taal	ophoging i.v.m. negatieve n-term	+0,1
media, vormgeving en ICT cspe-blauw	onvolkomenheid in vraag A3b	+0,1

Examens tijdvak 1 havo

Schoolsoort: havo	Reden voor compensatie	Hoogte van de compensatie
Nederlandse taal en literatuur	tijdnood	+0,1
wiskunde A	tijdnood	+0,1
wiskunde B	tijdnood	+0,1
Friese taal en cultuur	onvolkomenheid vraag 9	+0,0
Engelse taal en literatuur	onvolkomenheid vraag 20	+0,0
Turkse taal en literatuur	onvolkomenheid vraag 26	+0,1
geschiedenis	tijdnood	+0,0
Nederlandse taal en literatuur	tijdnood	+0,1

Examens tijdvak 1 vwo

Schoolsoort: vwo	Reden voor compensatie	Hoogte van de compensatie
geschiedenis	tijdnood	+0,0
wiskunde A	tijdnood	+0,1
wiskunde B	tijdnood	+0,0
wiskunde C	tijdnood	+0,2
Nederlandse taal en literatuur	onvolkomenheid vraag 12	+0,1
natuurkunde	onvolkomenheid vraag 6	+0,0
scheikunde	onvolkomenheid vraag 6	+0,0
Duitse taal en literatuur	ophoging i.v.m. negatieve n-term	+0,1
aardrijkskunde Cariben	onvolkomenheid variant Cariben	+0,1

Examens tijdvak 2

Schoolsoort: havo	Reden voor compensatie	Hoogte van de compensatie
economie	onvolkomenheid vraag 5 en 8	+0,1

5.4 Bijlage 4: ophoging n-term tijdvak 2

Examen	Reden ophoging voorlopige n-term
bedrijfseconomie vwo	moeilijker gebleken dan tijdvak 1
Duits vwo	moeilijker gebleken dan tijdvak 1
Engels vwo	moeilijker gebleken dan tijdvak 1
Latijn vwo	moeilijker gebleken dan tijdvak 1
natuurkunde vwo	moeilijker gebleken dan tijdvak 1
Nederlands vwo	moeilijker gebleken dan tijdvak 1
Spaans vwo	moeilijker gebleken dan tijdvak 1
wiskunde B vwo	moeilijker gebleken dan tijdvak 1
wiskundeC vwo	moeilijker gebleken dan tijdvak 1
biologie havo	moeilijker gebleken dan tijdvak 1
economie havo	moeilijker gebleken + compensatie vraag 5
Frans havo	moeilijker gebleken dan tijdvak 1
geschiedenis havo	moeilijker gebleken dan tijdvak 1
Nederlands havo	moeilijker gebleken dan tijdvak 1
scheikunde havo	moeilijker gebleken dan tijdvak 1
Spaans havo	moeilijker gebleken dan tijdvak 1
tehatex havo	moeilijker gebleken dan tijdvak 1
aardrijkskunde gl/tl	moeilijker gebleken dan tijdvak 1
biologie gl/tl	moeilijker gebleken dan tijdvak 1
Duits gl/tl	moeilijker gebleken dan tijdvak 1
Engels gl/tl	moeilijker gebleken dan tijdvak 1
Frans gl/tl	moeilijker gebleken dan tijdvak 1
kunst gl/tl	moeilijker gebleken dan tijdvak 1
nask1 gl/tl	moeilijker gebleken dan tijdvak 1
Nederlands gl/tl	moeilijker gebleken dan tijdvak 1

Colofon

Redactie College voor Toetsen en Examens
Fotografie Olivier Middendorp, Freek van den Bergh, Sushilla Kouwen en
Louis Meulstee

Utrecht, september 2025